

POSTANOWIENIE

Dnia 18 lutego 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Joanna Lemańska (przewodniczący)

SSN Paweł Księżak (sprawozdawca)

SSN Maria Szczepaniec

w sprawie ze skargi Z.J.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn.
III AUa 141/24,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej
i Spraw Publicznych w dniu 18 lutego 2026 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn. III AUa 141/24, nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje Z.J. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie sumę pieniężną w wysokości 2 000 (dwa tysiące) złotych za okres od 10 grudnia 2021 r. do 15 stycznia 2026 r.;**
- 3. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz Z.J. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu do dnia zapłaty;**
- 4. oddala skargę w pozostałym zakresie.**

Paweł Księżak

Joanna Lemańska

Maria Szczepaniec

UZASADNIENIE

Pismem oznaczonym datą 3 listopada 2025 r. Z.J. (dalej: Skarżący) reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika adw. Z.K. wniósł skargę na przewlekłość postępowania, wnosząc o:

1. stwierdzenie, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie sygn. III AUa 141/24 nastąpiła przewlekłość postępowania;
2. wydanie Sądowi rozpoznającemu sprawę zaleceń do podjęcia w wyznaczonym terminie odpowiednich czynności zmierzających do możliwie najszybszego zakończenia postępowania przed sądem, w tym niezwłocznego wyznaczenia terminu rozprawy;
3. przyznanie Skarżącemu sumy pieniężnej w wysokości 5 000 zł;
4. zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz Skarżącego kosztów tego postępowania, według nom przypisanych.

W treści uzasadnienia wskazano, że apelacja ubezpieczonego z 13 stycznia 2024 r. od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 11 grudnia 2023 r. sygn. V U 2294/21 wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Krakowie 31 stycznia 2024 r. Odpis apelacji został wysłany do organu rentowego 9 lutego 2024 r. Innych czynności nie podjęto. Sprawa trwa już prawie dwa lata, a nawet nie wyznaczono terminu rozprawy. Wskazano, że Skarżący jest osobą trwale niezdolną do pracy. Ze względu na liczne schorzenia i przebyte zabiegi operacyjne zmuszony jest ponosić opłaty za korzystanie z prywatnych porad lekarskich, a ze względu na niskie świadczenie rentowe jakie pobiera, zmuszony jest ograniczać wydatki na: opłaty, wyżywienie, ubrania, itd. Z tego względu żądanie przyznania kwoty 5 000 zł jest w pełni uzasadnione.

W piśmie z 17 listopada 2025 r., które wpłynęło z Sądu Apelacyjnego w Krakowie, wniesiono o oddalenie skargi, a w przypadku jej uznania o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz. U. 2023, poz. 1725; dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawłości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania (art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość).

O przewlekłości postępowania można mówić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15). Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wprost, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W dotychczasowym orzecznictwie

Sądu Najwyższego przyjmowano, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06 oraz z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06).

Z analizy akt sprawy wynika, że przedmiotowe postępowanie zostało zainicjowane odwołaniem Skarżącego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K., które wpłynęło do Sądu Okręgowego w Kielcach 10 grudnia 2021 r. Sąd I instancji wydał wyrok 11 grudnia 2023 r. Od powyższego wyroku apelację złożył Skarżący, która wpłynęła do Sądu Okręgowego w Kielcach 18 stycznia 2024 r. i wraz z aktami została przekazana do Sądu Apelacyjnego w Krakowie 31 stycznia 2024 r. Tego samego dnia przeprowadzono losowanie sędziego referenta. Zarządzeniem z 7 lutego 2024 r. odpis apelacji odwołującego się przesłano do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. i poinformowano o składzie wyznaczonym do rozpoznania apelacji. Zarządzeniem z 7 listopada 2025 r. wyznaczono termin rozprawy na 15 stycznia 2026 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie 15 stycznia 2026 r. wydał wyrok w sprawie.

W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, iż w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie wystąpiła przewlekłość postępowania. Sąd Apelacyjny od 7 lutego 2024 r. do 15 stycznia 2026 r., nie podejmował jakichkolwiek czynności zmierzających do rozpoznania sprawy, a bezczynność Sądu wynosiła ponad 23 miesiące.

Należy zwrócić uwagę, że sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych powinny być rozpoznawane ze szczególną pilnością (postanowienia Sądu Najwyższego z 8 marca 2005 r., III SPP 34/05; z 4 kwietnia 2017 r., III SPP 13/17). Art. 471 k.p.c. nakłada obowiązek, by termin posiedzenia, na którym sprawa ma zostać rozpoznana, przypadł nie później niż miesiąc od dnia zakończenia posiedzenia przygotowawczego, a jeżeli go nie przeprowadzono – nie później niż sześć miesięcy od dnia złożenia odpowiedzi na pozew. Z mocy art. 391 § 1 k.p.c. przepisy te mają odpowiednie zastosowanie do postępowania przed sądem drugiej instancji.

Powyższe ustalenia przesądzają o zasadności skargi i skutkują przyjęciem, że w zaskarżonym postępowaniu zaszła przewlekłość procedowania.

Sąd Najwyższy stwierdza, że wskazywane przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie przyczyny długiego oczekiwania na rozpoznanie sprawy apelacyjnej, odnoszące się do znacznego wpływu spraw oraz braków kadrowych, nie uzasadniają zaistniałej zwłoki w rozpoznaniu spornego postępowania apelacyjnego. Nie budzi wątpliwości, że przewlekłość postępowania jest kategorią obiektywną, a obowiązkiem państwa jest zagwarantowanie, by sprawy osób podległych jego jurysdykcji toczyły się bez zbędnej zwłoki. Obowiązkiem Państwa jest zatem zapewnienie takiego sposobu funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, aby rozstrzygnięcie sprawy nie trwało dłużej niż to jest konieczne (postanowienia Sądu Najwyższego z: 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21). Dla strony czy też uczestnika postępowania nie ma znaczenia, gdzie tkwi źródło przewlekłości postępowania: czy w zaniedbaniach i opieszałości sądu, przepracowaniu czy objętości referatu sędziego, czy też w państwie, które nie przyjęło odpowiednich rozwiązań w celu zapobieżenia systemowej przewlekłości postępowań. Zła organizacja wymiaru sprawiedliwości, brak odpowiedniego budżetu czy też zbyt duża ilość spraw przypadająca na jednego sędziego nie powinny obciążać uczestników postępowania. Prawem strony każdego postępowania jest bowiem zgodnie z art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, aby odbyło się ono w rozsądnym terminie (postanowienie Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21). Odpowiedzialność za przewlekłe prowadzenie postępowania spoczywa na Państwie, nawet wówczas, gdy nie sposób odpowiedzialności za taki stan rzeczy przypisać – jak ma to miejsce w niniejszej sprawie – konkretnemu sędziemu kierującemu postępowaniem, czy sędziemu pełniącemu obowiązki administracyjne w zakresie organizacji pracy sądu lub wydziału. Przewlekłość postępowania w niniejszej sprawie wynika bowiem z systemowej wadliwości organizacji funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Należy też stwierdzić, że wskazywane przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie przyczyny długiego oczekiwania na rozpoznanie sprawy apelacyjnej, odnoszące się do znacznego wpływu spraw oraz braków kadrowych, choć wyjaśniają powody zwłoki, to jednak jej nie usprawiedliwiają.

Warunkiem rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania, stosownie do art. 5 ust. 1 ustawy o skardze o skardze na przewlekłość, jest jej wniesienie w toku postępowania. W przedmiotowej sprawie Skarżący wniósł skargę 7 listopada 2025 r., a postępowanie zakończyło się prawomocnie 15 stycznia 2026 r. Wydanie orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, w której wniesiona została skarga na przewlekłość postępowania sądowego, nie powoduje zbędności (bezpprzedmiotowości) rozstrzygnięcia o zasadności skargi.

Uwzględniając skargę, wobec sformułowania przez Skarżącego stosownego żądania, Sąd Najwyższy miał obowiązek przyznać od Skarbu Państwa sumę pieniężną, o której mowa w art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość. Wskazany przepis określa granice rzeczowej rekompensaty (2 000 – 20 000 zł), a także stanowi, że wysokość sumy pieniężnej, we wskazanych granicach, wynosi nie mniej niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania.

Skoro postępowanie sądowe w niniejszej sprawie rozpoczęło się 10 grudnia 2021 r. (prezentata Sądu Okręgowego) i zakończyło się 15 stycznia 2026 r., to przyjmując kwotę 500 zł za każdy rok trwania postępowania oraz uwzględniając specyfikę niniejszej sprawy, Sąd Najwyższy przyznał Skarżącemu sumę pieniężną w wysokości 2 000 zł za okres od 10 grudnia 2021 r. do 15 stycznia 2026 r.

Jednocześnie, Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do przyznania Skarżącemu pełnej żądanej przez niego kwoty w wysokości 5 000 zł. Sąd w sprawie nie stwierdził żadnych szczególnych przesłanek za tym przemawiających.

Ze względu na rozpoznanie apelacji co do istoty sprawy 15 stycznia 2026 r., wnioski Skarżącego o wydanie Sądowi rozpoznającemu sprawę zaleceń do podjęcia w wyznaczonym terminie odpowiednich czynności zmierzających do możliwie najszybszego zakończenia postępowania przed sądem, w tym niezwłocznego wyznaczenia terminu rozprawy są bezprzedmiotowe.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 2 i 4 ustawy o skardze na przewlekłość, orzekł jak w pkt 1 i 2 sentencji postanowienia.

O kosztach zastępstwa procesowego (wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 240 zł), Sąd Najwyższy w pkt 3 postanowienia orzekł na podstawie art.

98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość w zw. Z § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (t.j. Dz.U. 2023, poz. 1964 ze zm.).

Paweł Księżak

Joanna Lemańska

Maria Szczepaniec

[AP]

[r.g.]